Edunvalvontavaltuutuksesta annetun lain muuttamista koskeva HE 222/2026 vp

OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

HE edunvalvontavaltuutuksesta annetun lain 17 §:n muuttamisesta

- Edunvalvontalainsäädännön ajantasaistaminen on kirjattu hallitusohjelmaan.
- Esitys on jatkoa keväällä 2026 voimaan tulleelle laajemmalle edunvalvontalainsäädännön uudistukselle (HE 69/2025 vp).
- Edunvalvontavaltuutetun esteellisyyssäännökseen esitetään muutosta.
- Tavoitteena on vähentää esteellisyystilanteita ja helpottaa valtuuttajan asioiden hoitamista.

Esteellisyyssääntelystä

- Esteellisyyssääntelyn yleisenä tavoitteena on estää väärinkäytöksiä ja varmistaa se, että edustajan päätöksenteko tapahtuu päämiehen edun mukaisesti, vailla omaan tai läheisen etuun liittyviä näkökohtia.
- Edunvalvontavaltuutuslain 17 § koskee edunvalvontavaltuutetun esteellisyyttä silloin, kun hän edustaa valtuuttajaa. Kyse voi olla valtuutetun ja vastapuolen lähisukulaisuuteen perustuvasta tai muusta eturistiriitatilanteesta.
- Esteellisyystilanteita tulee herkästi, sillä valtuutettu on usein lähisukulainen (puoliso tai lapsi) ja omaisuusjärjestelyjäkin tehdään lähipiirin kanssa; varavaltuutettua ei ole nimetty tai hänkin on esteellinen.

Edunvalvontavaltuutuslain 17 §:n muutos

- Ehdotetaan, että valtuuttaja voisi edunvalvontavaltakirjassa määrätä tietyissä rajoissa edunvalvontavaltuutetun esteellisyyden laajuudesta oikeustoimia tehtäessä (17 §:n 2 mom.).
- Valtakirjassa voisi esimerkiksi määrätä, että valtuutettu saa myydä tai vuokrata tietyn omaisuuden tietylle lähisukulaiselle. Määräys voisi myös olla yleisluontoisempi ja koskea kaikkien oikeustoimien tekemistä lähipiirin kesken, lain sallimissa rajoissa.
- Laissa (17 §:n 1 mom.) säädettäisiin tietyistä ehdottomista esteellisyysperusteista, joista ei voisi poiketa valtakirjan määräyksellä. Valtuutettu ei voisi edustaa valtuuttajaa esimerkiksi silloin, kun oikeustoimen vastapuolena on valtuutettu itse tai valtuutetun lapsi.

Valmistelu ja lausuntopalaute

- HE-valmistelun taustalla on työryhmätyö, jonka aikana kuultiin asiantuntijoita.
- Ehdotus esteellisyyssäännöksen muuttamiseksi vastaa sisällöltään työryhmän ehdotusta, joka sai pääasiassa kannatusta. Lausunnoissa tuotiin jossain määrin esiin huolia tulkinnanvaraisista määräyksistä.
  - määräyksen laatimiseen on suositeltavaa käyttää asiantuntija-apua, niin kuin muutoinkin edunvalvontavaltakirjan ja testamentin tekemiseen.

Voimaantulo

- Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan keväällä 2027, noin 3 kuukauden kuluttua sen vahvistamisesta

- Ehdotettua säännöstä on tarkoitus soveltaa vain lain voimaantulon jälkeen allekirjoitettuihin edunvalvontavaltakirjoihin.
  - ➢ Näin varmistetaan se, että valtuuttaja tekee määräyksen tietoisena sen merkityksestä ja vaikutuksista.